

דגם תשובות לשאלון לשון, הבנה והבעה
מס' 011107, 210, חורף תשס"ה

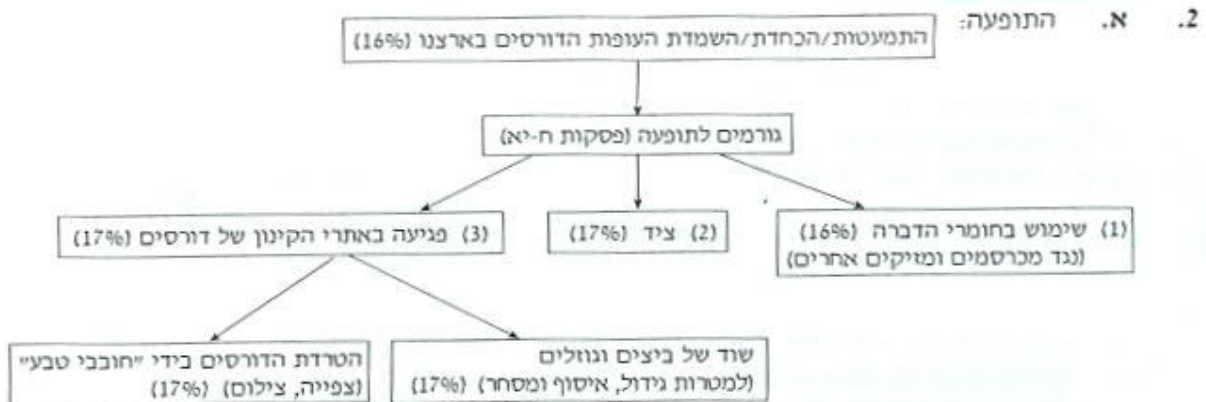
פרק א – הבנה והבעה

הערה: ניסוח התשובות שלהלן הוא הצעה בלבד, ואינו מחייב. ייתכנו ניסוחים אחרים, ובלבד שיכילו את רכיבי התוכן שבתשובות שלהלן. העתקה בלשון הטקסט תתקבל במלואה רק אם היא מדויקת וממוקדת.

מספר האחוזים

1. א. התכונה המאפיינת את העופות הדורסים היא העוצמה שלהם / הופעתם המרשימה. 100
- ב. תרבותית-היסטורית 100
- ג. העופות הדורסים נקראים בשם זה משום שהם דורכים על הטרף ברגליהם (החזקות), דורסים אותו. 100
- ד. המילה "תופעה" בשורה 22 מכוונת לתופעה של השימוש בעופות הדורסים למטרות ציד בידי האדם / ניצול כושר הציד המעולה של העופות הדורסים בידי האדם (ואילופם לצרכיו הפרטיים). 100

מספר האחוזים

סה"כ 100

הערות:

1. יש להפחית אחוזים על פירוט יתר בטבלה.
 2. נבחן שרשם משפטים בעלי שמות פעולה או פועל – התשובה תתקבל.
- ב. על פי פסקות ו-ז, הכותב מבסס את טענתו בדבר קיום התופעה על סמך עדויות מהעבר שתיארו אוכלוסייה גדולה של עופות דורסים בארץ ישראל. הוא משווה את העדויות / הנתונים האלה למצב כיום. יש לקבל גם: הכותב מבסס את טענתו על השוואה בין המצב כיום ובין המצב בעבר על סמך עדויות.
- 100

3. בבדיקת שאלה זו על המעריך לספור את התשובות הנכונות (מ-0 עד 5), ולהקיש מספר זה במסופון.
- (1) לא נכון
 (2) לא נכון
 (3) נכון
 (4) נכון
 (5) לא נכון

מספר האחוזים

4. יחסו של הכותב כלפי נושא המאמר (העופות הדורסים) הוא יחס אוהד חיובי.
 על הנבחן להביא מן המאמר שתי הוכחות לביסוס תשובתו. לכל הוכחה $30\% \times 2$ סה"כ 100

הוכחות מן המאמר:

שימוש באוצר מילים מעצים לתיאור העיט

- תיאור העיט: "עיט הדואה בְּאֵן... וצולל לפתע במהירות מדהימה" (שורה 1).
 - "מקומם הנכבד של העופות הדורסים בנוף ארצנו" (שורה 2).
 - תיאור היחס של בני האדם אל העופות הדורסים במשך ההיסטוריה: "התרשמו הקדמונים מעוצמתם של העופות הדורסים" (שורות 4-5).
- שימוש באוצר מילים משדה סמנטי המתאר פגיעה / אסון**
- "גורמים מספר לאסון זה" (שורה 36). הכותב מכנה את השמדת העופות הדורסים "אסון", ומכך אנו למדים שהעופות יקרים בעיניו.
 - בפסקה יא הכותב מזהיר את הקוראים מלפגוע באתרי הקינון של הדורסים, מתוך רצונו לשמור ולהגן על העופות הללו.

שימוש במילה המביעה צער

- המילה "וִחְבַּל" החותמת את המאמר מביעה צער על פגיעה בעופות הדורסים. (גם העתקת כל המשפט המסיים תתקבל).
- פנייה לכלל הציבור שלא להטריד קנים של עופות דורסים.

מחוץ לטקסט

- אף מ"תעודת הזהות" של הכותב ניתן ללמוד על יחסו של הכותב כלפי העופות הדורסים.
 - בכותרת "אחרוני הנשרים" יש רמז ליחס זה.
- הערה:** נבחן שיציין את המובאה ויסבירה בלי ההכללות שבמיון לעיל לא יינק.

מספר האחוזים

5. **א.** התפקיד המשותף של הסוגריים בשורות 10 ו-14 הוא הסבר, הבהרה.
ב. הכותב משתמש במירכאות בביטוי "חובבי טבע" כדי להביע אירוניה / לשון "סגי נהור" / ציניות.
 האנשים האלה מכנים את עצמם חובבי טבע, אולם למעשה בפעולותיהם הם אינם מתחשבים בטבע אלא פוגעים בו.
הערה: נבחן שהסביר את כוונת השימוש במירכאות ולא השתמש במונח המתאים (מילה אחת או צירוף) – תשובתו תתקבל, ובלבד שהסברו מוכיח הבנה.
ג. המידע הזה נותן תוקף לדברים הנאמרים במאמר / מוסיף אמינות (וכמו כן ניתן ללמוד ממנו על יחסו של הכותב כלפי נושא המאמר).
הערה: נבחן שהתייחס לחשיבות המידע מבלי להשתמש בביטויים שבתשובה הני"ל, אך באופן שניתן להבין אותה מדבריו, יקבל 50%.

6. **שאלת סיכום**

כללי:

- טקסט שאינו מתאים לסוגת הסיכום (כגון חיבור אישי, חיבור טיעון וכדומה) יקבל ציון 0.
 טקסט שהוא סיכום אך אינו כתוב כערך אנציקלופדי יקבל 9% בלבד מסעיף זה.
- 4 - תמציתיות (השמטת פריטים עודפים)
 - הכללה – ניסוח התכנים במבט-על, בהכללות
 - 5 - שימוש מושכל בלשון הטקסט (לא העתקה גורפת).
 - 6 - התאמת הסיכום לערך אנציקלופדי.
- בסיכום שיכול לשמש ערך אנציקלופדי אין כותבים משפט פותח המתייחס לכותב, לבימה ולכותרת.

מספר האחוזים

סה"כ 15

- 15 **מבנה:**
 - נדרש טקסט קוהרנטי וכתוב ברצף הגיוני המתאים לערך אנציקלופדי (לאו דווקא לפי רצף טקסט המקור).
 יופחתו אחוזים על חוסר קשר בין רכיבי המבנה.

- 50 **תוכן:**
 על הסיכום להכיל את הנקודות המרכזיות במאמר והמתאימות להיכלל בסיכום, למשל:
 - מאפייני הדורסים
 - תופעת ההכחדה של הדורסים בארצנו
 - הגורמים להכחדה

- 10 **מבצע:**
 - לשון בהירה / ברורה ועניינית (לא ציורית) / נטולת נימה אישית
 - משלב לשוני בינוני (לא יום-יומי, לא סלנג ולא ספרותי)

- 10 **תקינות הלשון:**
 - צורות (2%)
 - תחביר (כולל התאם) (3%)
 - כתיב (3%)
 - פיסוק (2%)

סה"כ 100

7. א. על הנבחן להשלים את הטבלה.

צוללניים	דורסי היום	הקבוצות המאפיינים
קבועות מאחורי הגוף, שלוש האצבעות הקדמיות מחוברות בקרום שחייה, האחורית קטנה וגבוהה יותר (7%)	חזקות, בעלות ציפורניים ארוכות, כפופות וחדות (7%)	• איברי הגוף: (1) רגליים .
ארוך, ישר ומחודד (7%)	מאונקל וחד (7%)	(2) מקור (5%)
צרות, קצרות ומחודדות (7%)	רחבות וגדולות (7%)	(3) כנפיים (5%)
דגים (7%)	פגרים / טרף (7%)	• מזון (10%)
לאורך ימים ואוקיינוסים / אגמים (7%)	נחלים / ואדיות / מצוקים / הרים (7%)	• מקום מחיה / מקום קינון (10%)

סה"כ 100

גם המאפיינים הבאים יתקבלו:

מזדמנים לארצנו לעתים נדירות ביותר (7%)	בעבר תפסו דורסי היום מקום נכבד, אולם כיום הם מתמעטים ונכחדים (7%)	• מידת הימצאותם בארצנו (10%)
מעטים (שניים) (7%)	רבים (7%)	• מספר מינים בארץ (10%)
פשיטת ראש וצוואר, שחייה וצלילה (7%)	דאייה, צלילה מהירה (7%)	• צורת התעופה (10%)

ב. דוגמאות לפרט הנמצא בתיאור דורסי היום ולא נמצא לו מקביל בתיאור הצוללניים:

- יחס האדם אליהם (התפעלות מצד אחד ופגיעה מצד אחר)
- ניצול הדורסים בשירות האדם
- כושר הראייה
- גודל אוכלוסיותיהם במהלך ההיסטוריה

דוגמאות לפרט הנמצא בתיאור הצוללניים ולא נמצא לו פרט מקביל בתיאור דורסי היום:

- הקשר בין בני הזוג.
- האזורים בעולם שבהם הם נמצאים
- הנוצות (קשות)
- הזנב (קצר)
- פרטים על נדידה (חריפה)

על התלמיד לציין בסה"כ שני פרטים, לכל פרט 2x50%, סה"כ 100%.

פרק ב – אוצר המילים והמשמעים ושם המספר (26 נקודות)

מספר האחוזים

אוצר המילים והמשמעים

100	א. ההגדרה המתאימה היא (1) תפש, אחז, לכד החזיק	8.
25	ב. תְּפִיֶסָה – הגדרה (5) השיג בשכלו, עמד על, הבין.	-
25	תְּפַסְתִּי – הגדרה (8) השיג מישהו כדי לדבר אתו.	-
25	תּוֹפֵס – הגדרה (3) חל, קיבל תוקף.	-
25	תְּפוּסוֹת – הגדרה (4) מילא חלל (במקום או בזמן)	-
100	תתקבל גם הגדרה (1) על פי הדוגמה שבמילון	סה"כ
50	ג. שני רובדי הלשון הם: לשון חז"ל, העברית בת ימינו	-
50	ד. במילון ההבדל מוסבר על פי התקופה/הרובד: תפש היא צורת כתיב מקראית קדומה, ואילו תפס היא צורה מאוחרת.	-
100	סה"כ	-
9. בשאלה זו על המעריך להקיש במסופון את מספר התשובות הנכונות (מ'0 עד 2).		
א. ניחנים – מתברכים		
ב. בתכלית – בהחלט		
10. שתי המילים הנובעות ממקור אחד הן: עוצמתם, עצומים.		
50	המשמעות המשותפת לשתיהן היא עניין החזק, הכוח.	-
50	סה"כ	100

נרדפות וניגודי משמעות

34	צניחה (1)	א. 11.
33	מויק (2)	
33	זיהה (3)	
100		סה"כ

50	נפוץ – נדיר (1)	ב. 12.
50	חמורה – קלה / חלשה (2)	
100		סה"כ

שם המספר

33	פי ארבעה	א. 12.
34	חמישה-עשר זוגות	ב.
33	בתוך חמש-עשרה שנים	ג.
100		סה"כ

13. בשאלה זו יש להקיש במסופון את מספר התשובות הנכונות (מ-0 עד 2).
 א. אחת-עשרה
 ב. שני שלישים

פרק ג – תחביר ומערכת הצורות

מספר האחוזים

על הנבחן לענות על ארבע מהשאלות 14-21.
שים לב: בשאלות אלה הציינון המצטבר מכל הסעיפים הוא עד 100% (ולא כמו בפרקים הקודמים שבהם הציינון הוא 100% לכל סעיף בנפרד).

תחביר

15	נושא – עוף דורס- (7.5%), נושא – חושף (7.5%)	א. 14.
15	נושא + נושא – נתרכז (15%)	(2)
15	נושא – כושר הפרדה (7.5%), נושא – עולה (7.5%)	(3)
15	נושא – השימוש (7.5%), נושא – התרחב (7.5%)	(4)

10	לקרינה חזקה – משלים פועל (1)	ב.
10	כאן – משלים פועל (2)	
10	של עין הדורסים – לוואי (3)	
10	ברעלים – לוואי (4)	
100		סה"כ

12.5	בעופות הדורסים – משלים פועל (1)	א. 15.
12.5	עופות דורסים – נושא (2)	
12.5	בעזרת עופות דורסים – לוואי (3)	

	משלים פועל (12.5%)	ב.
	לאחר קום המדינה	
	יישובים חקלאיים רבים	
	נושא (12.5%)	
	נושא (12.5%)	
	החלו להשתמש	

62.5	12.5 x 5	משלים פועל (12.5%)	ב. 16.
		לוואי (משלים שם)	
		בחומרי הדברה	
		נגד מכרסמים	
		(12.5%)	
100			סה"כ

11	איחוי (מאוחה)	(1)	א.	16.
11	מורכב	(2)		
11	פשוט	(3)		
12	קשר של סיבה ותוצאה		ב.	
11	ולכן	(1)	ג.	
11	משום ש	(2)		
11	בשל	(3)		
22	תפקידה התחבירי – נשוא (11%)		ד.	המילה: גורמת (11%)
<u>22</u>				
100	סה"כ			

מספר האחוזים

	אפשרות I:	א.	17.
	הכותב מבקש ממי שמגלה קן של דורס להתרחק ממנו ולא להטריד את העוף הדוגר / בשעת דגירה.		
	אפשרות II:		
	הכותב מבקש מכולם / מן המטיילים שאם הם יגלו קן של דורס, שיתרחקו ממנו ולא יטרידו את העוף הדוגר.		
	אפשרות III:		
	הכותב מבקש מכולנו שאם נגלה קן של עוף דורס, בשעת דגירה נתרחק ממנו ולא נטריד אותו.		
	אפשרות IV:		
	הכותב מבקש מן המטיילים שיגלו / ייתקלו בקינים / קן של עוף דורס שיתרחקו ממנו ושלא יטרידו אותו.		
60	15% לכל שינוי מדיבור ישיר לדיבור עקיף (מודגשים ב- bold) 4x		
20	צירוף סמיכות – עקב חורף (10%)	בו צוקים (10%)	ב.
20	שם ותוארו – עיט נצי (10%)	נשר קירח (10%)	
<u>20</u>			
100	סה"כ		

מערכת הצורות

7	הפְּרָדָה (שורה 15)	– פ-ר-ד	א.	18.
7	הקְּטָבָר (שורה 16)	– ס-ב-ר		
7	לְאֵתֶר (שורה 16)	– א-ת-ר		
7	מִצְטִיָּגִים (שורה 19)	– צ-י-נ		
7	מִזְיָקִים (שורה 38)	– נ-ז-ק		
7	קְרִינָה (שורה 51)	– ק-ר-נ		
14	הפְּרָדוֹת (7%)	פְּרָדָה (7%)	ב.	
14	הקְּטָבָר (7%)	קְטָבָר (7%)		
6		אֵתֶר		
6		צִיָּוִן		
6		נְזָק		
12	מִקְרָוִן (6%)	קְרָוִן (6%)		
<u>12</u>				
100	סה"כ			

8	19. א.	(1) יִלְקָחוּ — ל-ק-ח
8	(2) יִפְתְּחוּ — פ-ת-ח	
8	(3) יִבְחָנוּ — ב-ח-נ	
9	(4) מְשַׁנְּנִים — ע-נ-י-נ	
8	(5) הִטְבַּע — ט-ב-ע	
8	(6) נִטּוּשׁ — נ-ט-ש	
9	ב. (1) יִלְקָחוּ	
8	(2) מִפְתָּחִים	
9	(3) יִבְחִין	
8	(4) יַעֲנֶנּוּ	
8	(5) מִטְבָּעִים	
9	(6) יִטַּשׁ	
<u>9</u>		
100	סה"כ	

מספר האחוזים

25	20. א.	(1) יִשְׁבוּ — בניין קל (5%), משמעות הבניין אקטיבית פעילה (20%)
25	(2) יִשְׁבֶּה — בניין פיעל (5%), משמעות גורמת (20%)	
25	ב. המשמעות המשותפת: פעולה חוזרת	
25	ג. (1) גָּדוּל, גָּדִילָה	
<u>25</u>		
100	סה"כ	

מספר האחוזים

50	21. א.	קָרוּב קָחַל קָפוּף מְדָהִים מְהִיר
		גָּדוּל יָרַק סָגוּר מְרָשִׁים זָרִיז
		על מיון כל קבוצה, יקבל הנבחן $10\% \times 5 = 50\%$ על כל מילה שלא מוינה כהלכה, יופחתו 5%
	ב.	דרך התצורה של השמות שלעיל היא שורש ומשקל, ואילו דרך התצורה של השמות בסעיף זה היא בסיס + צורן סופי
<u>50</u>		
100	סה"כ	